

Vzpomínka na kynuté těsto

Zuzana Janáčková (2. místo v II. kategorii)

Perpetuum mobile

Skopnout čizmy, navléknout kopice, zašněrovat krpce. Sundat zástěru, sukni, kordulu i rukávce, hlavně ať nic nepadne na zem, ať se to nepošlape, za jevištěm se motá celý soubor a zítra se ještě vystupuje. Muzika dohrává Prekáračky, s potleskem máme ještě skoro dvě minuty, to je luxus. Adéla si natáhne rukávce a Zuzka jí váže tkanice. Diváci už tleskají muzice, Jarda se klaní a odchází, Danka s Matějem už běží na jeviště, v Kopanicích mají na začátku sólo, ostatní mají ještě čas. Uvázat zástěru, nová vrstva rudé rtěnky, pinetky a lak na vlasy a už běžte, už je čas. Srovnat záda, podsadit zadek a hlavně úsměv, ať jsou vidět zuby, divák nepozná, že se usmíváte, když nejsou vidět zuby.

Předzpěv, chlapi zpívají, hlavně pérovat v kolenou; nesmíte se nikdy dostat na napnuté nohy, když tancujete Kopanice! Podtrhávaný, chlap vede, neopírej se o něj tolik, Adélo, pata-špička-valašský, zakop a lašung, toč se! Nezapomeň, v Kopanicích se nesměruje hlavou a všichni musí jít stejně. Pata, špička, první zvedačka je křbovka, odraz a do svíčky. Holky dopředu na zpěv, druhá řada do mezer, nefuňte a usmívejte se, zpívejte nahlas, sakra, i poslední řada musí vidět, že se usmíváte! Párové točení, už se zrychluje, hlavně aby vám nepadla ramena, držte ten soudek! Poslední opakovačka, dvojitá vypérovaná křbovka a závěrečná selská, už se jde na děkovačku, ještě jeden potlesk a běžíme do zákulisí, sundat kroje a obléct Slovensko, ještě bude Myjava.

On the road

Je pátek odpoledne uprostřed června. V kasárnách plno lidí a dva autobusy. Tamhle stěhují cimbál a basu, jedeme do Rožnova. V autobuse už je skoro plno, Adéla se prodere až dozadu, pověsit kroje, aby se nezmačkaly, pak se hrne zase dopředu – v autobusech se jí dělá špatně. Jenže na Valašku se vždycky jezdí autobusem, všude se vždycky jezdí autobusem, když jede celý soubor. Už jsou tu všichni, dělá se prezenčka, Maťo se snaží, aby byl slyšet, ale nikdo ho neposlouchá. Všichni se těší a jeden hlasitěji než druhý. Adéla už sedí vpředu, Zuzka jí držela místo, Adéla chodí vždycky pozdě, ale ne později než Vejtrusek, ten už je tady, taky tak jedem. Voják u brány otvírá závoru a mává, autobus se rozjíždí. Řidič už se ani nepokouší ladit rádio, muzikanti tahají smyčce z pouzder. Otevírá se první láhev, dneska je jenom slavnostní zahájení programu, tentokrát to má na starost Dunajec

a jakýsi slovenský soubor z Detvy. Maťo dělá, že nic nevidí, stejně všichni vědí, že si náš choreograf a vedoucí taneční složky se všemi připije, jen co začne hrát cimbál.

Autobus projíždí Rožnovem, vystupuje se u hotelu, stejného jako loni a jako každý rok, jde se na večeři, zase špagety, tady snad ani nic jiného neumí, tak už to dojez, jdeme do skanzenu, vždyť celé dřevěné městečko čeká, až přijede Ondráš. Tanečníci jsou jiní než loni, jen někteří profíci zůstali, ale všem je to jedno, kdo se jednou dostane do Ondráše, toho na Valašce zdraví všichni. Beseda u cimbálu začala už dávno, cimbály jsou tu dva, ale nikdo se nediví, Jarda už tahá housle. Několik Slovenek hned ulovilo Honzu, táhnou ho do kouta, schválně, se kterou z nich dneska skončí? Adéla a Zuzka si jdou pro další víno, Venca slibuje, že ho donese, ale vzápětí támhle osahává holku s copem, ta už má jenom spodní šaty, a navíc sakra krátké, pojd', Zuzko, zajdeme si tam samy. Tři chlapi z Dunajce se támhle s někým perou – ale ne, rozbili Vinklerovi nos a on už jim to neoplatí, usnul na trávníku. Danko táhne Toma na parket, je tam plno, vždyť muzika hraje a pije a pije a hraje, dejte si ještě červené, ať žije folklór!

Průvod začíná v deset. Je čtyřicet stupňů ve stínu. Tvrdá dlažba pálí i přes podrážky krpců, do krojů vonících škrobem se vsakuje pot. Muzikanti nesou basu a hrají, vyschlá hrdla se snaží zpívat. Diváci mávají a mně je dobře, jenom kdyby mě tak nebolela hlava. U studny chlapi strkají hlavy pod vodu, holky nemůžou, už tak jim po zpcených tvářích teče mejkap. Proslov na náměstí, fronta na řízek. Kdo nezvládne sníst řízek plastovým příborem z plastového talířku, má smůlu. Po obědě dvě hodiny volna, ale ne že tady budete pobíhat jenom v cudnicích! Holky čekají, až se Fabina přestane dívat, shazují kroje a máchají si nohy v potoce.

Ve tři sraz na stráni, jdou se připravovat Ozvěny, hlavně přijďte všichni včas. Proslov, Krkoška v nablýskané uniformě, vždyť jsme přece armádní soubor, muzika hraje znělku a už se jde Valašsko. O přestávce stihneme jednu cigaretu, pak Liptov, Šariš a Zemplín, Horehron. V zákulisí jedno pivo na posilněnou. Mateníky, Myjava. Potlesk, nadšení diváci, společná děkovačka. Do hotelu na večeři, převléknout a znovu namalovat, tak pojd'te, dneska tam budou i muzikanti z Púčiku...

1855

Ve vlaku je dusno, i když jsou všechna okna dokořán. Odlepuju se od zpceného koženkového sedadla, Francisovu detektivku strkám do tašky. Nesmím ji zapomenout vrátit. Vlak zpomaluje, vyhlížím seník, u kterého se prodávají bazény. Násep končí, šedé zábradlí a posprejovaná nádražní cedule. Otvírám dveře, nejsem jediná, kdo vystupuje, ale moc nás taky

není. Zvedám hlavu a mávám směrem k mostu. Smečka dětí nahoře si mě nevšímá – sledují vlak. Objímám babičku, ta se mi pokouší vzít tašku, ale bráním se statečně, už jí přece bude sedmdesát. Nahoře na mostě musí babička odevzdat dětem klíče. Vezmou to zkratkou dolů a za chvíli už nejsou vidět, i když slyšet jsou ještě hodnou chvíli.

V zahradě jsou všechny stromy na svém místě, Lumpačka se lísá a Čert utíká, jakmile nás spatří – to znamená, že je všechno v pořádku. Stejně jako každý rok je meruňk málo a slimáků hodně. Když se dostaneme k tomu, že letos asi budeme muset pokácet ořech, jsme už u domu. Otvírám dveře, předsíň a květované stěny, v obýváku stoletá pohovka, stará skříň. Sukně, zástěra, na hlavu šátek, na co boty, je přece teplo. „, Ady, můžeme vyrazit?“

Špendlíků je hodně, jako loni, předloni i před pěti lety. Lezu nahoru, kdybych stromem nezatřepala, mohly bychom za hodinu sbírat znova. Musíme dávat pozor na včely; včely milují měkké a rozšlapané špendlíky. Plné kbelíky sypeme rovnou do kádě s mačem. Otírám si prsty do trávy. Posbíráme i posledních pár meruňk a ringlí, ještě švestky a už je čas jít na lov, vždyť už zvoní jedenáct.

(Seznam věcí, které se „loví“ v zahradě: rajčata, papriky, salát, cibule, brambory, libeček do brambor, mrkev a petržel do polívky, máta do vody, rybíz na táč na svačinu.)

Magdalena Dobromila

Kyselé zelí se zahušťuje bramborou, dýňové nebo cuketové zelí zasmažkou s cibulkou. Do polívky se dává strouhánek, který se suší ve spíži na podnose. Do polívky se dává kadeřavá petržel, do brambor pažitka. K tújkám se sype sůl, papriky se každý večer zalívají a pórek se zahrabává. Pýr a ořechové listí rozhodně nepatří na kompost. Do vinohradu se věší sítě a céděčka, jakmile začnou dozrávat hrozny. Meruňkové knedlíky se dělají z kynutého těsta, švestkové z bramborového a jahodové z tvarohového s krupicí. Do meruňkového kompotu se dává pecka. Kafe se pije bez cukru, ale s mlíkem.

Brambory se vaří, v hrnci je maso se zeleninou, vypnutá polívka čeká pod pokličkou. Dneska ale nestačí jenom uvařit oběd, musí se ještě zadělat, jinak buchty do svačiny nebudou. Přichází na řadu babiččin recept na kynuté těsto: mouky přiměřeně, hrst cukru, kousek kvasnic, špetku soli, trochu oleje a mléka tak akorát (vajčko se dává jenom do těsta na knedlíky).

Nevím, jaký je správný pojem pro míchání kynutého těsta – hnětení? Je to takový ten zvláštní grif, kdy si dáte mísu mezi kolena, držíte ji jednou rukou a tou druhou zespoda nabíráte těsto a mícháte je proti stěně mísy. Musíte vydržet tak dlouho, než těsto začne šeptat.

In memoriam

Cestou na hřbitov se zastavujeme u třech trubek čouhajících ze země a recitujeme básničku o raraších harašících v rourách. V knihovně to voní po sladkém pečivu. Na letišti startují rogala a nad vesnicí létají letadla vždycky, když zrovna obědváme. Do sadů na višně se chodí, až když je po sklizni, pak už se to smí a budeme mít na marmeládu. Do Jednoty se jezdí na kole, na hody se chodí pozdě. Na procházky se chodí na Godberg nebo Sonberg a z mohyly je vidět až do Rakouska, když je jasno.

Po obědové přestávce jdeme ještě na chvíli do zahrady. Plejeme druhý záhon, když přichází mladší sestra. „Babi, naučíš mě dělat těsto na buchty?“